

Policy för god ekonomisk hushållning i Vetlanda kommunkoncern

Dokumenttyp:	Policy
Beslutad av:	Kommunfullmäktige (2024-12-18 § 181)
Gäller för:	Vetlanda kommunkoncern
Giltig från och med:	2024-12-18
Dokumentansvarig:	Ekonomichef
Senast reviderad:	24 april 2013
Senast granskad:	28 oktober 2024

Innehåll

Inledning	2
Krav på god ekonomisk hushållning.....	2
God ekonomisk hushållning i Vetlanda kommunkoncern	2
Grundantaganden.....	3
Finansiella mål.....	3
Balanskrav.....	4
VA-verksamheten	4
Resultatutjämningsreserv (RUR) och resultatreserv (RER)	5
Resultatutjämningsreserv (RUR) i Vetlanda kommun	5
Resultatreserv (RER) i Vetlanda kommun	5

Inledning

Denna policy anger riktlinjer för vad som är god ekonomisk hushållning i Vetlanda kommunkoncern och vilka grundantaganden som utgör basen för god ekonomisk hushållning i samband med beslut om mål och budget. Mål och budget är namnet på den politiska planerings- och uppföljningsprocessen i Vetlanda kommun. I processen sätter politiken riktning och mål, fastställer budget samt följer upp måluppfyllnad, verksamhetsresultat och ekonomi varje år.

Policyn anger också riktlinjer för hur Vetlanda kommun kan använda medel från resultatutjämningsreserv (RUR) och reservera och använda medel till och från resultatreserv (RER).

Policyn följs upp av ekonomikontoret en gång per mandatperiod.

Krav på god ekonomisk hushållning

Enligt kommunallagen (2017:725, kapitel 11) ska kommuner ha en god ekonomisk hushållning i sin verksamhet och kommunfullmäktige ska besluta om riktlinjer för god ekonomisk hushållning, både utifrån ett verksamhetsperspektiv och ett finansiellt perspektiv. Budgeten ska upprättas så att intäkterna överstiger kostnaderna, det så kallade balanskravet. I de fall balanskravet är negativt ska det regleras under de närmast följande tre åren. Om vissa angivna förutsättningar är uppfyllda får kommuner i balanskravsutredningen reservera och använda medel till och från en resultatreserv (RER). Om det efter 2023 finns en kvarvarande resultatutjämningsreserv (RUR) får denna tas i anspråk fram till och med 2033.

Förvaltningsberättelsen ska enligt lagen om kommunal bokföring och redovisning (2018: 597, kapitel 11) innehålla en utvärdering av om målen och riktlinjerna för en god ekonomisk hushållning har uppnåtts och följts. Revisorerna ska göra en bedömning om resultaten i delårsbokslut och årsredovisning är förenliga med de mål som kommunfullmäktige har beslutat.

God ekonomisk hushållning i Vetlanda kommunkoncern

God ekonomisk hushållning handlar om att styra verksamheten och ekonomi både på kort och lång sikt. Ekonomisk hållbarhet över tid innebär att varje generation ska bära kostnaderna för den kommunala service som den konsumerar. För att nå en god ekonomisk hushållning har Vetlanda kommunkoncern:

- Riktningar, kommunfullmäktiges och nämndernas mål
- Ägardirektiv för bolagen
- Finansiella mål för Vetlanda kommun och förutsättningar för verksamheten

Riktningar, mål och förutsättningar ska bidra till att resurserna i verksamheten används till rätt saker och på ett effektivt sätt. I processen för mål och budget varje år fastställs målen för kommunfullmäktige och nämnder samt de finansiella mål som är av betydelse för en god ekonomisk hushållning.

Kommun bedömer om god ekonomisk hushållning har uppnåtts genom att följa upp kommunfullmäktiges och nämndernas mål, inklusive de finansiella mål och balanskravet vid delårsbokslut och årsredovisning. Kommunfullmäktiges och nämndernas mål är satta för att utmana verksamheten inom områden där vi vill bli bättre, inte för att definiera en lägsta nivå för god ekonomisk hushållning. Det betyder att målen inte behöver vara helt uppfyllda för att kommunen ska anses ha använt resurserna effektivt.

Bolagen följs upp enligt ägardirektiven och kommunalförbunden enligt förbundsordningen.

Grundantaganden

God ekonomisk hushållning i Vetlanda kommunkoncern bygger på fyra grundantaganden.

Generationsperspektivet

Varje generation själv ska bära sina egna kostnader. Det innebär att ingen generation ska behöva betala för det som en tidigare generation har förbrukat. På samma sätt ska inte den nuvarande generationen behöva betala för framtida förbrukning.

Verksamhetsfokus

Kommunen ansvarar för en stor del av samhällsservicen och är enligt lag skyldig att ha vissa verksamheter. Den allra största delen av verksamheten finansieras genom skatter och bidrag och målet är att verksamheten ska vara så ändamålsenlig som möjligt. Syftet med den kommunala verksamheten är inte att generera överskott och ackumulera eget kapital. För att verksamheten ska kunna planera och arbeta långsiktigt bör ekonomistyrningen vara utformad så att ekonomiska variationen kan fördelas över en längre tidsperiod än ett verksamhetsår.

Finansiella mål och alternativkostnad

Ett finansiellt mål som innebär omfördelning av driftbudgeten har en alternativkostnad i form av utebliven verksamhet eller sänkt skattesats. Det är politikens uppgift att väga nyttan av finansiella mål mot behovet av medel för verksamheten och bedöma och värdera ekonomiska och verksamhetsmässiga risker.

Transparens och medborgarperspektiv

Att få ut största möjliga nytta av skattemedlen och att utgå från ett medborgarperspektiv är centralt för kommunen. Eftersom kommunen styrs av en politiskt vald församling, är det viktigt att mål- och budgetprocessen är transparent utifrån ett medborgarperspektiv och utifrån det ansvarsutkrävande som sker främst i samband med val.

Finansiella mål

De finansiella målen ska säkerställa en stabil och hållbar ekonomi både på kort och lång sikt. Målen utvärderas och är en del i bedömningen av god ekonomisk hushållning vid delårsbokslut och årsredovisning.

Enligt kommunallagen ska kommunen i samband med budgeten ange finansiella mål för ekonomin som är av betydelse för god ekonomisk hushållning. Dessa mål gäller både för budgetåret och de två planåren som budgeten omfattar. Målen ska tydligt ange de ekonomiska ramarna och förutsättningarna för kommunens verksamhet, baserat på kommunens ekonomiska situation. De ska också visa vilken ambitionsnivå kommunen har för sin ekonomiska utveckling och ställning.

För att kunna fastställa vilka finansiella mål som ska gälla behöver politiken:

- Ha god förståelse för kommunens och kommunkoncernens nuvarande ekonomiska situation, verksamhetens resultat och framtida utveckling
- Ta hänsyn till eventuella risker som kan påverka ekonomin de kommande åren, särskilt när det gäller skuldnivåer och ränterisker

Med denna information kan politiken, med hänsyn tagen till kommunfullmäktiges och nämndernas mål, ägardirektiv och verksamhetens planerade utveckling, besluta om både långsiktiga och kortsiktiga finansiella mål.

Balanskrav

Balanskravet innebär att budgeten ska upprättas så att intäkterna varje år överstiger kostnaderna samt att utfallet av balanskravsresultatet för året ska vara positivt. Blir balanskravsresultatet negativt måste det återställas inom tre år. Undantag från kravet på återställning kan göras genom att medel från RUR eller RER används eller genom att synnerliga skäl åberopas för att inte återställa eller återställa över längre tid än tre år.

Balanskravsutredning

En balanskravsutredning innebär att granska om kommunen uppfyller balanskravet. Utredningen ska visa vilka justeringar som har gjorts av årets resultat för att räkna fram "Årets resultat efter balanskravsjusteringar" och "Årets balanskravsresultat". Här tas hänsyn till eventuell reservering till eller användning från RUR och RER. Balanskravsutredningen ska ingå i delårsbokslutets och årsredovisningens förvaltningsberättelse. Vid delårsbokslutet bedöms balanskravsresultatet utifrån helårsprognosen. Även i budgeten ska en balanskravsutredning göras. Bolagens resultat ingår inte i balanskravsutredningen.

Om årsredovisningen visar ett balanskravsunderskott för räkenskapsåret ska underskottet regleras senast efter tre år. Av årsredovisningens förvaltningsberättelse ska redovisa "Balanskravsresultat att reglera". Kommunfullmäktige ska anta en åtgärdsplan för hur regleringen ska ske. Beslut om åtgärdsplan ska fattas snarast efter att ett negativt resultat konstaterats i årsbokslutet.

Synnerliga skäl

Enligt lagstiftningen¹ kan det finnas synnerliga skäl som gör att kommunen inte behöver reglera ett negativt balanskravsresultat. Det är också tillåtet att budgetera ett underskott om kommunen kan hänvisa till synnerliga skäl.

Om synnerliga skäl åberopas för att inte återställa ett negativt resultat ska dessa anges tydligt årsredovisningens förvaltningsberättelse. Det är kommunfullmäktige som beslutar om vad som utgör synnerliga skäl för att upprätta en budget som inte är i balans eller för att inte återställa ett negativt balanskravsresultat i årsbokslutet. Vid beslut om budget med negativt balanskravsresultat ska kommunfullmäktige ange skälen till detta.

VA-verksamheten

VA-verksamheten ska bedrivas utan att generera vinst eller förlust. Avgifterna ska sättas så att de täcker nödvändiga kostnader för drift, underhåll och investeringar i VA-anläggningar. Om det uppstår ett negativt resultat ska detta återställas inom en period av tre år. VA-kollektivet ska vara självfinansierande, vilket innebär att kommunen inte får använda skattemedel för att täcka underskott i VA-verksamheten.

Enligt lagen om allmänna vatten- och avloppsanläggningar (VA-lagen) får avgifter som tas ut för VA-tjänster inte överstiga vad som behövs för att täcka nödvändiga kostnader. Taxor och avgifter ska regelbundet ses över och justeras för att säkerställa att de är rättvisa och tillräckliga för att täcka kostnaderna för VA-verksamheten.

¹ Kommunallagen 11 kapitlet, 13 §: "Fullmäktige får besluta att en reglering av ett negativt balanskravsresultat inte ska göras om det finns synnerliga skäl."

Resultatutjämningsreserv (RUR) och resultatreserv (RER)

Resultatutjämningsreserv (RUR) och resultatreserv (RER) kan användas för att säkerställa god ekonomisk hushållning i kommunen. Under 2023 beslutade riksdagen om ändringar i RUR som trädde i kraft 1 januari 2024. Det innebär att möjligheten att reservera medel till RUR har tagits bort och ersatts av RER. Kommuner som redan har en RUR får behålla och använda den fram till och med räkenskapsåret 2033. Båda reserverna redovisas som en delpost under kommunens egna kapital i balansräkningen.

RUR skapades för att utjämna intäkter över en konjunkturcykel. Från och med 2024 kan inga nya medel reserveras till RUR, men de medel som redan finns kan användas till utgången av 2033.

RER infördes 2024 för att ge kommuner större flexibilitet i sin ekonomiska planering. Med RER kan kommuner reservera medel, under vissa omständigheter, för framtida oförutsedda utgifter eller specifika planerade kostnader, vilket bidrar till en stabil och hållbar ekonomisk utveckling. Detta gör det möjligt att arbeta med långsiktiga mål än balanskravets fokus på ett år i taget. RUR innebär att kommunen har möjlighet att bygga upp en reserv under goda tider för att använda under sämre tider.

Enligt kommunallagen (11 kapitlet 14§, andra stycket) får reservering till RER göras med högst ett belopp som motsvarar den del av årets resultat efter balanskravsutredning som överstiger:

- 1 procent av summan av skatteintäkter samt generella stadsbidrag och utjämning, eller
- 2 procent om kommunen har ett negativt eget kapital inklusive ansvarsförbindelsen för pensionsförpliktelser

Resultatutjämningsreserv (RUR) i Vetlanda kommun

RUR i Vetlanda kommun kan användas när:

- En lågkonjunktur kan konstateras. Medel från RUR kan användas i budgeten för att utjämna konjunktursvängningar.
- Årets balanskravsresultat är negativt. Medel från RUR kan användas för att nå upp till ett nollresultat i balanskravsutredningen. Detta gäller både i budgeten och i årsredovisningen.

En disponering från RUR får inte hindra viktiga effektiviseringsåtgärder i verksamheten eller användas för att möjliggöra förändring av skattesatsen. Vid förslag om att använda medel från RUR i budgeten ska en särskild utredning om ekonomiska ställning göras för att säkerställa att kommunens ekonomiska ställning inte skadas allvarligt.

Kommunstyrelsen lämnar förslag till kommunfullmäktige om att använda medel från RUR. Kommunfullmäktige fastställer eventuell användning av medel från RUR i samband med beslut om årsredovisning och i mål och budget. Uttag från RUR redovisas som en not till eget kapital i balansräkningen och påverkar inte kommunens resultat.

Resultatreserv (RER) i Vetlanda kommun

Reservera till RER kan ske när årets resultat efter balanskravsjusteringar uppnår minst 1 procent av summan av skatteintäkter, generella bidrag och utjämning.

En disponering ur resultatreserven får inte hämma åtgärder som är viktiga att genomföra för att effektivisera verksamheten. RER får heller inte användas för att möjliggöra förändring av skattesatsen.

Medel från RER kan användas för:

- Tillfälligt svag skatteunderlagsutveckling
- Tillfälliga kostnader till följd av konjunktursvängningar
- Täckta vissa särskilda, planerade kostnader ett enskilt år, exempelvis till följd av nödvändig omstrukturering av verksamhet för att på sikt nå en god ekonomisk hushållning
- Tillfälligt oförutsedda utgiftsökningar eller inkomstbortfall, så länge det bidrar till att uppnå god ekonomisk hushållning

RER är en omfördelning av resultatet inom eget kapital och redovisas på ett separat konto för att markera hur stor del av tidigare års överskott som kan användas. Storleken på RER får max uppgå till 5 procent av skatter och generella statsbidrag. Att reglera reserveringen till maximalt motsvarande 5 procent av skatter och generella statsbidrag motiveras av att ytterligare reserver sannolikt inte kan utnyttjas utan att bryta mot Vetlanda kommuns övergripande finansiella mål.

Kommunstyrelsen lämnar förslag till kommunfullmäktige om att reservera eller använda medel från RER. Kommunfullmäktige fastställer eventuell reservering och användning av medel i samband med beslut om mål och budget och i årsredovisning. Uttag från RER redovisas som en not till eget kapital i balansräkningen och påverkar inte kommunens resultat.